

**Լիլիթ Սաֆրասոյան
բ.գ.թ., դոցենտ**

**ԵՐԵՎԱԿԱՅԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ.
ԻՐԱՆԸ, ՈՐՊԵՍ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ
ՄԱՐՇԱ ՄԵՀՐԱՆԻ «ՄԱՐԳԱՐԵԹ ԹԵԹՉԵՐԻ
ԳԵՂԵՑԿՈՒԹՅԱՆ ԴՊՐՈՑԸ» ՎԵՊՈՒՄ**

Բանալի բառեր՝ Իրան, սփյուռք, գրականություն, հայրենիք, արտագաղթ, վեպ, ինքնություն, պոեզիա, սուֆիզմ, հուշ, օտարություն, փարագիր

*Անցել էր ինչ-որ սահմանից,
փնտրում էր սահմանը կորած...
Ս. Մեփիեթի «Կորած սահման»*

Վերջին տասնամյակներում մեծ զարգացում ապրող իրանական սփյուռքի գրականությունը՝ ինքնության, ազգի, հայրենիքի ավանդական պատմողականության և՛ վերախմաստավորումն է, և՛ մարտահրավերը: Արդի իրանական սփյուռքի գրականության մեջ արտագաղթի, վտարանդիության, տեղահանության պատմությունները արտացոլում են հետմոդեռն մշակույթի մասնակի գիտակցությունը, միևնույն կերպով, ունենալով հստակ՝ ազգային, պատմական և աշխարհագրական սահմանագատում:

2014 թ. լույս է ընծայվում Մարշա Մեհրանի «Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» վեպը, որն իրանական սփյուռքի կամ արտագաղթի գրականության (աղաբիյաթե մոհաջերաթ)¹ խորհրդավոր և յուրօրինակ ստեղծագոր-

¹ Պարսկերենում գործածվող *մոհաջերաթ* բառը կարող է թարգմանվել ինչպես արտագաղթ, այնպես նաև ներգաղթ, (նաև գաղթ՝ օրինակ փարանդեգանե մոհաջերաթ -չվող թռչուններ իմաստով): Այն նշանակում է

ծություններից մեկն է: Վեպի երկարատև ստեղծագործական ընթացքը նման է փնտրելու, ըմբռնելու, հասունանալու և միաձուլվելու սուֆիական տանջած եսի:

Մարշա Մեհրանի համար դեռ վաղ մանկուց տան ֆիզիկական և հոգևոր գոյությունը քարտեզագրված էր չորս աշխարհամասերի՝ (Ասիա, Ամերիկա, Ավստրալիա, Եվրոպա) հին ու նոր ճամփաների փոքրիկ կանգառներում: Մշտապես ճամփորդ լինելու գոյաձևն ու կենսափիլիսոփայությունը Մարշային ստիպում են ապրել հախուռն, անկանխատեսելի՝ շտապել-հասնելու, որոնել-գտնելու հոգեֆիզիկական սահմանումներով:

“*Burnt Generation*” կամ “*Generation X*” սերնդին պատկանող Մ. Մեհրանի կյանքը վաղ մանկությունից թաթախված է եղել իրանական մշակույթի, գրականության և ազգային խոհանոցի բույրերի մեջ: Ազգային մշակույթի և դավանանքի հանդեպ ունեցած սիրո, նվիրումի որոնումները, ծիսային և հավատալիքային իրողությունները, համի կարոտախտի «*gustatory nostalgia*» և հիշողության թեման մշտարթուն են հեղինակի՝ «Նռան ապուր» (2005)³, «Սողայով և վարդաջրով հաց» (2008) և «Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը»

հեռու գտնվել կենսատարածքից-հայրենիքից՝ վերադառանալու հույսով կամ հավանականությամբ: Իրանցի քաղաքական վտարանդիները մերժում են մոհաջերթի զուգակցումը պարսկերենում գործածվող *թար'իդ*-վտարանդի բառի հետ, քանզի մոհաջերթը չի ներառում վտարանդիների հարկադրված գաղթի և անկարելի վերադարձի փորձառությունը: Vahabzadeh P., *Exilic Meditations: Essays on Displaces Life*, UK: H&S Media Ltd, 2012. p.23.

² Իրանում և սփյուռքում բնակվող իրանցիների երիտասարդ սերունդը ովքեր ծնվել են 1960-ականների և 1980-ականների սկզբին ստացել է “Burnt Generation” «այրված սերունդ» անվանումը: Արևմուտքում և Միացյալ Նահանգներում այս սերունդն ունի “Generation X” բնորոշումը: Grassian. D., *Iranian and Diasporic Literature in 21st Century: A Critical Study*, North Carolina and London: McFarland & Company Inc., 2013, p. 8.

³ Մեհրանին մեծ ճանաչում բերած «Նռան ապուր» վեպը թարգմանված է 15 լեզուներով և տպագրված է աշխարհի 20 երկրներում:

(2014) վեպերում, որոնց հերոսուհիները վերակրկնելու են Մեհրանի անցած ճանապարհը՝ վաղ մանկությունից մինչև կյանքի վերջին կայանները:

Իռլանդիայի հյուսիսարևմտյան Մայո մարզը, որի շուրջ սփռված են կելտական մշակույթի հինավուրց հետքերը, դառնում է Մարշայի տան խորհրդավոր տեսլականը, հոգնաբեկ դեգերումների վերջին կանգառը: Ներշնչանք փնտրելով խենթ գառնուկների և գլխապտույտ ճանապարհների, վառված թորֆի և ֆիդլի համերգների փոքրիկ ափամերձ համայնքում, Մարշան անցկացնում է իր կյանքի վերջին ժամերը: 2014թ. ապրիլի 30-ին՝ 36 տարեկանում Մեհրանը անժամանակ հեռանում է կյանքից:

Մարշայի հայրը՝ Ա. Մեհրանը, ով վեց ամիս շարունակ աշխատում էր իր սիրելի դստեր վերջին՝ «Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» անավարտ գրքի վրա, գրում է. «Մարշան պարսկական գրականության մեջ գտավ սիրո օվկիանոս, գեղեցկություն, իմաստություն և խորհրդավորություն: Ես կորցրել եմ իմ թանկագին դստերը և չեմ ցանկանում նրա վեց տարիների ինտենսիվ աշխատանքը կորչի հավետ: Գիտեմ, Մարշայի ցանկությունն էր այս գիրքը նվիրել աշխարհին, և ես որոշեցի այն փոխանցել դստերս փոխարեն... Այս աշխատանքի ընթացքում տարբեր միախառնված զգացումներ եմ ունեցել. ողբի, հպարտության կամ սգացող հոր, երբեմն՝ երկուսը միասին»⁴:

«Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» վեպում ակնհայտ են հեղինակի ինքնակենսագրական ապրումները, որոնք կապված են Բուենոս Այրեսի հետ, որը Մարշայի վտարանդի ընտանիքի առաջին հանգրվանն էր: Իր կյանքի մասին պատմող «Երկար ճանապարհ դեպի տուն» խորագրով էսսեյում Մարշան գրում է. «1979թ. նոյեմբերի 4-ին հազիվ եր-

⁴ Mehran A., Afterword, -Mehran M., The Saturday Night School of Beauty, Seattle: Amazon Crossing, 2014, p.214.

կու տարեկան էի, երբ հայրս փորձում էր Ամերիկյան դեսպանատնից մուտքի արտոնագիր ստանալ: Բարի ժամանակները երբեք Մեհրան ընտանիքի ուղեկիցները չեն եղել: Ծնողներիս ամերիկյան ակադեմիական երազանքը մնում է անկատար: Ընկերոջ խորհրդով նրանք արտագաղթում են Բուենոս Այրես, որտեղ ես սովորում էի խոսել միաժամանակ երեք լեզուներով՝ պարսկերեն տանը, անգլերեն՝ դպրոցում և իսպաներեն՝ փողոցում»⁵:

Ինչպես նշում է Մ. Հրոնը. «Իրապես, ցավը կարող է հաղորդակցվել լեզվի միջոցով, մասնավորապես, երբ մենք բնորոշում ենք ցավի նման արտահայտումը, որպես «թարգմանություն»⁶: Իրենց ստեղծագործություններում գրողները նույնպես թարգմանում են ներգաղթի սեփական փորձառությունը՝ պատմության»⁷:

«Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» վեպի դիպաշարը հյուսվում է Բուենոս Այրեսի՝ Beaux Arts ճոխ կառուցված, կենտրոնական գեղատեսիլ թաղամասերից մեկում՝ *Աննա Կարենինա* պատմական շինության պատերի ներքո գործող Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության սրահի շուրջ: Կյանքի տարաբևեռ ուղիներից Արգենտինայում ապաստան գտած պարսիկ տարագիր հերոսների ճակատագրերը խաչաձևվում են Ջադիի գեղեցկության սրահում, որը վերափոխվում է պոեզիայի, ասմունքի, պատմասացության հոգևոր հավաքատեղիի:

Վիպական կերպարներից յուրաքանչյուրն իրականացնում է իր անտեսանելի ճամփորդությունը դեպի հայրենի ակունքները: Պոեզիան դառնում է տարագիրներին համա-

⁵ Mehran M., The Long Way Home.-The New York Times, July 3, 2005, <http://www.nytimes.com/2005/07/03/magazine/03LIVES.html>

⁶Hron M., Translating Pain: Immigrant Suffering in Literature and Culture, Toronto: Toronto University Press, 2009, pp.36-37

⁷ Ibid, pp. xv-xvi.

խմբող ուժ, ներքին հոգևոր սնունդ, ինքնամաքրման ինքնաբացահայտման ինքնատիպ հոգեվարժանք:

Ֆրանսիացի սոցիոլոգ Աբդելմալեք Սայադը իր «Երկակի բացակայություն» աշխատության մեջ նշում է. «Ե՛վ ներգաղթյալը, և՛ արտագաղթողը ֆիզիկապես գտնվում են հին ու նոր՝ հյուրընկալվող տանը, կամ և՛ ներկայում և՛ անցյալում: Նրանք գտնվում են երկու աշխարհների միջև»⁸:

Մրահի տիրուհին Չադի Հեյրաթին հաճախ էր հիշում Համադանի, տատիկի տան, և Թեհրանի Թաջրիշ թաղամասի հայտնի բաղնիքի ու նրա բանիմաց, սոցիալական և քաղաքական հիմնահարցերի գիտակ «երկաթե» տիրուհուն՝ խանում Մինային, որին կնքել էին խանում Թեթչեր մականունով⁹, որն էլ առաջին անգամ երիտասարդ, անփորձ Չադիին ուսուցանում է իրանական պատմության մեջ համամների դերն ու նշանակությունը, ինչպես նաև մարմնի և հոգու գեղեցկության գաղտնիքներին տիրապետելու արվեստը:

Չադիի, ինչպես նաև նրա տասնյակ հազարավոր հայրենակիցների համար Իսլամական հեղափոխությունը սկիզբն էր «նոր կյանքի»¹⁰: «Տատիկի կողմից ազատ և անկախ մեծացած Չադին, ցանկանում էր դատերը, մեծացնել նմանատիպ միջավայրում... » Իսլամական օրենքները, որոնք սահմանափակում էին կանանց իրավունքները, խորթ էին Չադիի և նրա նման մտածողների համար: Չադիի համար ճանապարհը միակն էր՝ մանկան հետ լքել հայրենիքը:

⁸ Սայադի ուղերձը, մասնավորապես, ուղղված է այն ներգաղթյալ գրողներին, ովքեր վերստեղծում են իրենց տան և մանկության աշխարհը՝ զուգակցելով ներկան անցյալի հետ, այսպիսով, վիրտուալ կերպով բնակություն հաստատելով երկու աշխարհների միջև: Hron M., *Translating Pain: Immigrant Suffering in Literature and Culture*, Toronto: Toronto University Press, 2009, pp.3-33:

⁹ Mehran M., *The Margaret Thatcher School of Beauty*, Sydney, 2014, pp.26-27.

¹⁰ Mehran M., *The Margaret Thatcher School of Beauty*, Sydney, 2014, pp.20-21.

Վեպի մյուս գլխավոր հերոսուհին, ճարպիկ ու հեռամիտ Հաջի խանումն է, որի համար վաղուց բացահայտ էին օտար, ամայի ճամփաները: Լոնդոնի՝ Հիթրոու օդանավակայանում Ջադիի և Հաջի խանումի պատահական հանդիպումը դառնում է ճակատագրական: Վեպի գլխավոր երեք դրվագներում ակնհայտ է Մ. Թեթչերի սիմվոլիկ ներկայությունը՝ սկսած Հիթրոու օդանավակայանից, մինչ գեղեցկության սրահ, և Տոլլենդի պատերազմ:

Սմերիկյան մուտքի արտոնագիր ստանալու պատրվակով Ջադին մեկնում է Բուենոս Այրես և ապաստանում Հաջի խանումի նշած հասցեում, նրա հարևանությամբ: Ջադին իր երկու մտերմուհիների՝ Հաջի խանումի և Փարասթուի օգնությամբ իրականացնում է վաղեմի երազանքը՝ ստեղծելու սեփական գեղեցկության դպրոցը, որն անվանակոչում է «Մարգարետ Թեթչեր» որպես մեծարանք Մեծ Բրիտանիայի «երկաթե լեդիին» և բոլոր այն կանանց, ովքեր ունեն դեկավարման մեծ շնորհ:

Մեկ ամիս անց, 1982 թ. գարնանը, Այովա մեկնելու հեռահար ցանկության մասին մոռացած Ջադին վերջապես բացում է իր գեղեցկության դպրոցը՝ 1796 Avenida de Florida հասցեում, որի ճարտարապետն էր՝ bon-vivant, աբսինթի սիրահար և էպիկական հեղոնիստ՝ մայր Բալարը Մեն Ժերմենից: Սրահի անտիկ կահույքի և հայելիների կողքին ամենանվիրականը պարսկական հինավուրց գորգն էր, որի գոյությունը, իրեղեն նյութական չէր, այլ տան, հայրենիքի ոգեղեն ապացույց:

Ըստ Համիդ Նաֆիսիի. «պարսկական արվեստն ու արհեստը, որով զարդարում է վտարանդին իր տունը, ոչ այնքան վերարտադրում են Իրանը, որքան ստեղծում են նշաններով կառուցված աշխարհ, որն ընդգծում է մշակութային և

էթնիկական տարբերակումը հյուրընկալ երկրից, ինչպես նաև մշակութային և էթնիկական շարունակականությունը»¹¹:

Հայելապատ սրահի գոյությունը «թալարեային» ուրվագծում է կարևոր ազգային մշակութային իրողություն¹², որտեղ մեկտեղված են ներգաղթյալների ձայնի, կերպարի և հիշողության արտացոլանքները հստակ ժամանակային տիրույթում: Մեհրանի հայելապատ սրահը նմանության եզրեր ունի ամերիկաբնակ արտիստ՝ Թարանե Հեմամիի «Արտացոլանքների սրահ, 2002» վիդեոներկայացումների հետ, որտեղ հայելիների և ապակե կտորների վրա դաժված կերպարների ու տեքստի միջոցով ներկայացվում է Ամերիկայում իրանական ներգաղթյալների ճակատագիրը: Վիպական կերպարներից յուրաքանչյուրը մուտք է գործում Թեթչերի գեղեցկության սրահ, պատմելու իր պատմությունը, վերաիմաստավորելու այն պոեզիայի միջոցով: Շադի Ղավամին և Լալե Մահերը, սրահի առաջին հաճախորդներն էին, որոնցից առաջինը իր խորիմաստ սուֆիական մտորումներով ջանում էր հասկանալի դարձնել Բարձրյալի և հավերժական կյանքի խորհուրդը, մյուսը՝ Լալե Մահերը ազատության կոչ էր անում կանանց. «Մենք, կանայք, կարիք չունենք պատասխանների, այլ ազատության: Պարզևե ք մեզ ազատություն... »:¹³

Թեթչերի գեղեցկության սրահի մշտական բնակիչներից էր Փարասթուն, որի ամուսինը երագում էր լավ ապագա ունենալ Ամերիկայում և այնտեղ մեկնել ու հուսահատությունից դարձել էր՝ ճնշված և բռնարար: 1982թ. ապրիլի 2-ից մինչև հունիսի 14-ը Մեծ Բրիտանիայի և Արգենտինայի միջև 74 օր տևած Ֆոլքլենդի պատերազմի կամ ճգնաժամի դժնակ օրե-

¹¹ Nafisy H., *The Poetics and Practice of Iranian Nostalgia in Exile.-Diaspora: A Journal of Transnational Studies* Vol 1, No 3, Winter, 1991, p. 290.

¹² Իրանում պատմական շինություններում ավանդական հավաքատեղիներն են:

¹³ Mehran M., *The Margaret Thatcher School of Beauty*, Sydney: Harper Collins Publishers, 2014, p. 31.

րին, անապասելիորեն, Մարգարետ Թեթչեր սրահ մուտք է գործում մի կին Ֆարգանե Սոլթանի անունով: Կին, որը բացահայտ նմանություն ուներ իր երկրից խորհրդավոր կերպով անհետացած քաղաքական ակտիվիստ, կանանց իրավունքների պաշտպան Ֆարգանե Ֆարհանգիզին:

«Կապիտան» մականունով Սոհեյլ Բահրամին, ով երեսուն տարի նոտար էր աշխատել Էվլին բանտում և ապրում էր իր ուսանող դասեր՝ Շիմայի հետ, մեկ տարի առաջ էր ժամանել Արգենտինա և նույն շենքի, պատմական հինգերորդ հարկի ութ բնակիչներից մեկն էր: Բահրամին արդեն պատմել էին այս շենքում գործող գեղեցկության սրահի և այն կանանց մասին, որոնք, «սարդոստայն հյուսող և իրենց գոհերի համար շղարշե թելերով թակարդ պատրաստող սարդերի են նման»¹⁴: Վտարանդիության մեջ նոր տնից գատ գրեթե ոչինչ չէր փոխվել Կապիտանի կյանքում, նա հավատարիմ էր մնացել ծեսի վերածված վաղ լուսաբացին արթնանալու և մեկ ժամ միջանցքով քայլելու իր սովորույթին: Կապիտանը, ով ամբողջ կյանքում եղել է պոեզիայի հավաքատեղիների անդամ, ցանկանում էր գեղեցկատես Ջադիին հուշել իր մտադրության մասին, սրահը վերածել ամենշաբաթյա պոետիկ հավաքատեղիի: Այն պետք է ունենար իր կանոնները՝ բանաստեղծական այն տողերը, որոնք առաջինն էին արթնանալու անդամների մտքում, պետք է արտաբերվեին *թալեր* ցանկությունից, որը բխում էր *էշդ*-սիրուց:

Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը վերածվում է այլակեցության, որը ոչ թե վերացական հայեցություն է, այլ անկոչ տարագիրների կյանքի դրամատիկական բովանդակության ինքնատիպ արտահայտում: Իրենց սիրելի երկրից հեռու, մի խումբ իրանցիներ սրահ են բերում, լուրեր, ասելո-

¹⁴ Mehran M., *The Margaret Thatcher School of Beauty*, Sydney: Harper Collins Publishers, 2014, p. 33.

սեներ, նոր գաղափարներ, պոեզիա և, ամենակարևորը, իրենց պատմությունները:

Հինգերորդ հարկի բնակիչներից գատ, պոեզիայի երեկոների մշտական մասնակիցներ են դառնում Բուենոս Այրեսի տարբեր ծայրերից հավաքված հայրենակիցները: Իրանական ավանդական անդերունիներում հավաքվելու և պատմություններ պատմելու դարավոր սովորույթը, ինչպես նաև Ջադիի կարպետը, օդում տարածված հինայի բուրմունքը մոգականություն էին հաղորդում սրահին, նրա յուրօրինակ բնակիչներին վերափոխելով Շահրիարների և Շահրեզադեների: Ինչպես մտորում է Մեհրանի հերոսուհիներից մեկը. «Իրանում ամեն ինչ կատարվում է փակ դռների հետևում, մենք սիրում ենք պահպանել մեր գաղտնիությունը»¹⁵:

Ջադիի համար, սրահի բնակիչներից ամենաինքնատիպը, ձմռանը ժամանած երիտասարդ՝ Հուշանգ Բահամիանն էր: Արմատներով Իրանի արևմուտքից՝ Լուրեստանից այս երիտասարդը ուսանողական ընդդիմադիր շարժման մասնակից է եղել: Դեկարտի մեծ սիրահար, արմատական հեղափոխական Հուշանգ Բահամիանը, ով ցանկանում էր իրանական պոեզիայի երեկոները լցնել իր սիրելի փիլիսոփայական շնչով, Կապիտանի՝ «Միայն պոեզիա այս հավաքներին» կոշտ հորդորներից հետո ընթերցում է Սաադու «Գուլեստանը»¹⁶:

Աննա Կարենինայի մշտական բնակիչներից էին Սոքուք ամուսինները, որոնք Բուենոս Այրես էին ժամանել ամռանը, հեղափոխությունից ամիջապես հետո: Հազիվ երեսուն տարեկան ամուսինների գոյության միջոցը, մանրանկարչական աշխատանքներն էին, որոնք վաճառում էին նախագահի վարդագույն նստավայրի մոտ գտնվող կիրակնօրյա շուկա-

¹⁵ Mehran M., *The Margaret Thatcher School of Beauty*, Sydney: Harper Collins Publishers, 2014, p.38.

¹⁶ *Ibid*, p.43.

յում: Հումա և Ռեգա Սոքութները խիստ զգուշավոր ու լռակյաց էին Մարգարետ Թեթչերի գրական հավաքների ընթացքում, նրանք ավելի շատ լսում էին, քան ասումնքում կամ ընթերցում: Եվ մի օր փշրվում է Սոքութների խորհրդավոր լռությունը. Դատարկությունը լցվում է Ֆ. Ֆարոխզադի «Մեկը, որ նման չէ» պոեմի նրբահյուս տողերով. «Ես ավլել եմ տանիքի աստիճանները, ես լվացել եմ լուսամուտների ապակիները: Մեկը գալիս է, մեկը գալիս է»¹⁷:

Ֆորուդի պոեմը տարագիրների համար խորհրդանշում է նոր իրականության, նոր տան, նոր հոգևոր տարածությունների սպասման կանչ: Լսվում է հաջորդիվ Ջադիի ձայնը «Մեկը գալիս է: Մեկը, որի սիրտը մեզ հետ է, ձայնը մեզ հետ է»¹⁸:

Ջադիի դստեր՝ փոքրիկ Մարիամի շուրթերից լսվում է օրվա խորհրդի ավարտը՝ սուֆիական խորիմաստ ըմբռնումով. «Այո, դուրը շուտով լայն բաց կլինի և իմ սիրուհիներս կժամանեն: Կլցվի, այո, գարունով այգին, և կբողբոջեն ճյուղերը ծառի»¹⁹:

Պոեզիայի երեկոներին ակնհայտորեն ընդգծվում է սուֆիական հոգևոր տարածությունների պոետիկ ներթափանցումները: Հաֆեզի, Ռումիի, Աթթարի ծիսական պաշտամունքի միջոցով իմաստավորվում է պարսկական հազարամյա գրականության գոյության և հարատևման գաղտնիքը: Գրքի վերջաբանում հեղինակի հոր՝ Ա. Մեհրանի դիտումներով. «Վեպը ալեգորիկ նմանության եզրեր ունի 12 դ. Սուֆի մեծ գրող Աթթարի «Թռչունների գրույցը»²⁰ պոեմի հետ»:

¹⁷Ibid, p. 45.

¹⁸ Mehran M., The Margaret Thatcher School of Beauty, Sydney: Harper Collins Publishers, 2014, p. 45-46.

¹⁹Ibid, p. 46.

²⁰ Ֆարիդ -ադ-դին Մոհամեդ բեն Իբրահիմ Աթթարը (1119-մահ. թ. անհտ.) սուֆիական գրականության հիմնադիր է: Ստեղծագործական թեմայի

Աթթարի ստեղծագործության մեջ, տարբեր թռչուններ ուրուում են Հուդուդի գլխավորությամբ փնտրել իրենց սիրելի ուսուցչին՝ Միմորդին, որին այդպես էլ չեն գտնում, սակայն անցնելով բոլոր տանջածները, հասկանում են, որ Միմորդը հենց իրենք են, նրանք են թագավորը և թագավորը հենց իրենց մեջ է, քանզի Միմորդ նշանակում է «երեսուն թռչուն»²¹: Եվ ինչպես մեկնաբանում է Աթթարի «Թռչունների գրույցը» Խորխե Լուիս Բորխեսը իր՝ «Ինը դասախոսություն Դանթեի մասին» էսսեյում «.....Փնտրողները հենց իրենք փնտրվողն են»²²:

Աթթարի թռչունների նման, Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության սրահի պոեզիայի երեկոների անդամները նույնպես հասկանում են, որ ազգային և մշակութային ժառանգության օգնությամբ և ուղղորդությամբ՝ նրանք միասին կարող են իրենց մեջ հայտնաբերել աստվածային ներշնչանքը: Այս խորհրդավոր փնտրտություններում նրանք գտնում են, սեր, ընտանիք, ընկերություն և միասնություն:

«Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» վեպը իրանական արդի սփյուռքը բնութագրող վավերագիր աղբյուր է: Մ. Մեհրանը իր տարագիր հերոսների կենդանի երկխոսությունների միջոցով փորձում է բացել նրանց հոգեբանության ծալքերը, որոնցում ամենաբնորոշը հայրենաբաղձությունն է: Ժողովրդի գեղարվեստական հիշողության մեջ ապրում է միայն ներքին ցավը, տան, հայրենիքի, կարոտի քնարական խոստովանությունները: Աննա Կարենինայի բնակիչները Իրանի նորօրյա պատմության եռուզեռի մեջ չեն, սակայն

ընդգրկումները՝ միստիկական բարոյախոսությունն է: Նրա գլուխգործոցն է «Թռչունների գրույցը» պոեմը: (1175)

²¹ Mehran A., Afterword, - Mehran M., The Saturday Night School of Beauty, Seattle: Amazon Crossing, 2014, p.216.

²² Borges J., L., Nine Dantesque Essays 1945-1951, - Selected Non-Fictions, ed., Weinberger E., New York: Penguin Group, 1999, pp.294-298.

իրենց հոգեֆիզիկական գոյությամբ, ներքին թրթիռներով հաղորդակից են հայրենի մշակույթին:

Ինչպես նշում է Սալման Ռուշդին իր «Երևակայական հայրենիքներ» էսսեյում. «Հնարավոր է իմ կարգավիճակում գտնվող վտարանդի, ներգաղթայլ կամ արտաքսված գրողները, որոնք օտարված են հայրենիքից՝ Հնդկաստանից կատեղծեն պատմություններ ոչ իրական քաղաքներում կամ գյուղերում, սակայն անտեսանելի մեկում՝ երևակայական հայրենիքում՝ իմ մտքի-հիշողության Հնդկաստանում»²³:

Մարշա Մեիրանը «Մարգարետ Թեթչերի գեղեցկության դպրոցը» վեպում ստեղծում է երևակայական հայրենիքի տեսլականը՝ *իր մտքի հիշողության Իրանում*, քարտեզագրելով հոգևոր աշխարհի գրության զգայական սահմանները մարդկային մարմնի մեջ:

ВООБРАЖАЕМАЯ РОДИНА. ИРАН КАК КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ В РОМАНЕ МАРШИ МЕХРАН "ШКОЛА КРАСОТЫ ИМЕНИ МАРГАРЕТ ТЭТЧЕР"

Лилит Сафрастян
(резюме)

Маша Мехран родилась в Иране. Вместе с семьей она в 1979г. эмигрировала сначала в Аргентину, а затем переехала в США, Австралию и, наконец, в Ирландию, которая и стала ее последним пристанищем; здесь, в самом расцвете творческих сил, трагически оборвалась жизнь молодой талантливой писательницы.

М. Мехран принадлежит к “Поколению Икс” тех живущих за границей иранцев, которые уже в детстве испытали на себе

²³ Rushdie S., Imaginary Homlands: Essays and Criticism, 1981-1991, London: Granta Books in Association with Penguin Books, 1992, p. 10.

бремя эмигрантской жизни и рано столкнулись с травмой потери родного дома. Широкою известность ей принес роман “Гранатовый суп”, который повествует о проблемах живущей вдали от родины семьи. Автор проникновенно и с большим мастерством раскрывает темы культурного наследия и поисков своего места в жизни в условиях чужеродной среды.

Последний роман Марши Мехран увидел свет уже после ее смерти. Он называется “Школа красоты имени Маргарет Тэтчер”. Роман отличается своеобразным мистическим настроем и по праву считается вершиной творчества писательницы. Ее основная тема – страстные поиски автором своей воображаемой родины, своей национальной и культурной идентичности. Автор находит их как в персидской поэзии, так и в романтических воспоминаниях о детских годах, проведенных в Буэнос-Айресе.

С большим мастерством писательница раскрывает духовный мир своих героев, показывает, что он находится в постоянной трансформации. Ее герои живут в мире культурных воспоминаний о своих предках, о своей родине, которую вынуждены были покинуть. Вместе с тем, они, как и родители автора, вынуждены приспосабливаться к новым условиям, заново строить свою жизнь в стране, которая так отличается от их родины.

IMAGINARY HOMELAND. IRAN AS CULTURAL MEMORY IN MARSHA MEHRAN'S NOVEL "MARGARET THATCHER SCHOOL OF BEAUTY"

Lilit Safrastyan
(summary)

After her family fled Iran in 1979, Iranian-born talented young writer Marsha Mehran (1977-2014) moved to Argentina, USA,

Australia and finally Ireland, which was the tragic end of her wandering life. She belongs to “Generation X” of Iranians, who face migration and trauma of homelessness as a child. The first bestselling novel of Mehran (Pomegranate soup, 2005) is about exile, family, culture heritage, self-discovery and belonging. Mehran recreate exotic smell of soil, plants and kitchen of her beloved Iran. The homesick receipts of Middle Eastern cuisine stress the notion of home, family traditions and ethnic continuity. Marsha’s final, posthumous novel is (Margaret Thatcher School of Beauty, 2014). The novel is mystical, magical journey to her national, cultural identity, to her beloved imaginary homeland. She examines her roots in classic and modern Persian poetry with inspiration from her childhood years in Buenos Aires. Each of Mehran’s protagonists has the same vision of spiritual transformation. They live in the culture memories of their ancestors. The author needs to write about displaced refugee Iranians who had the same destiny that her parents had, as they struggled to build a life in a country so different from their homeland.